

Euskararen aurkako oldarraldiaren aurrean

Gertaerak

Azaroaren 4an, 70.000 lagun batu ziren Euskalgintzaren Kontseiluaren eskutik, ehunka eragilek deitutako manifestaziora, Bilbon. Inoizko manifestazio handiena, ziurrenera, euskararen alde. Deitzaileen artean, mugimendu feministako hainbat eragile eta kide izan ziren⁵². Euskararen aurkako oldarraldi judizialari aurre egiteko bertaratu ziren milaka lagun, euskararen biziberritzearen eta euskal hiztunon eta euskal herritar guztien eskubideen alde egiteko⁵³.

Erandioko Udalekoa, Uliazpi Fundazioari buruzkoa, Barakaldokoa, Irungo udaltzainena, Laudioko Udalarena, Ondarroakoa, Arkautikoa, Orkoien, Lizarra, Zizur Nagusia, Atarrabia, Berriozar, Uharte, Irun, Antsoain, Berriobeiti^{54 55}... Euskararen kontrako auzien soka atzetik dator, baina asko luzatu da 2023an. Epai guztietan euskararen hizkuntz eskakizunak ez betetzeko eskubidea indartuta atera da, hau da, euskara ez jakiteko eskubidea legez are gehiago bermatu da. Euskararen kontrako oldarraldi judiziala areagotu egin da 2023an, baina judizialaz gainera, mediatikoa, politikoa eta ideologikoa ere bada, eta, gainera, Euskal Herri osoan gertatzen dena. Azken urtean, euskararen biziberritzearen aurka EAEko epaitegietatik jalgi diren epaiak nabarmendu dira gehien, baina Nafarroan⁵⁶, ofizialtasun irendu eta zatikatuarekin, eta Iparraldean⁵⁷, ofizialtasunik gabe ukazio betean, egoera are oldarkorragoa da.

52. <https://kontseilua.eus/oldarraldia/m10-adierazpena/>

53. <https://kontseilua.eus/oldarraldia/a4-manifestazioa/>

54. <https://www.eitb.eus/eu/albisteak/gizartea/oso/9347700/euskararen-aurkako-epaien-kronologia-judiziala-18-ebazpen-2020tik/>

55. https://www.berria.eus/euskal-herria/epaiak_1335107_102.html

56. Nafarroa, linguistikoki hiru eremutan banatua dagoenez, Nafarroako herritarrei –eta euskal herritarroi oro har– hizkuntza eskubideak bizilekuaren arabera esleitzen zaizkie, bestela esanda, zonaldearen arabera ukatuak zaizkie. Horrek, ja, berez, dakar euskararen bazterketa. Horren adibide da Nafarroako Gobernuak, eremu ez-euskaldunean, lan eskaintza publikora iristeko, euskara jakiteari baino ingelesa edo alemana jakiteari puntuazio handiagoa ematea adinako bereizkeriaz jokatzeko duela.

57. Iparraldean egoera are okerragoa da. Euskara ez da ez ezagutua eta are gutxiago ofiziala ere, gutxiago, eskubide eta, de facto hizkuntza debekatua da administrazio oso-osoan, horrek hizkuntzarentzat eta euskal hiztunentzat dakarren desprestigio eta bazterketa sozial politiko kultural eta material guztiarekin, eta, horrenbestez, euskararen iraupen soziala kinka oso larrian dago, kasik erresistentziara kondenatua. UNESCO erakundearen arabera, hiztun kopurua %30era gutxienik iristen ez bada, hizkuntza desagertzeko arrisku bizian dago. Iparraldean, euskara hiztunak galtzen joan da azken hamarkadetan eta, azken urtetan galera eten dela diruen arren, %16 eskas dira euskara ezagutzen dutenak eta, beraz, %30eko gutxienezkotik urruti dago. Horren aurrean, Euskal Konfederazioak, 2050erako euskaldunen kopurua %30era, bai ala bai, heldu beharra jarri du helburu.

2021etik, bai EAEn eta bai Nafarroan areagotuz joan dira euskara biziberritzea helburu duten politiken kontrako sententziak. Bi bereziki garrantzitsu aipatzearren: ‘Udal Legearen’ aurkako epaia⁵⁸ eta ‘Garapen dekretuen’ aurkako epaia. Kasuan kasuko epai isolatuak baino, joera bat marrazten du epai soka luze horrek: oldarraldi judizial bat, bere babes mediatiko eta ideologikoarekin abian dena⁵⁹. Zer helbururekin? Euskararen normalizazio prozesua trabatzea, eskubide berdintasuna oztopatzea, euskararen minorizazioa endekatzea eta gaztelera hizkuntza nagusi bakar gisa indartzea. Alegia, de facto epaileak hizkuntz politika egiten ari direla, botere legegilearen lana deuseztatuz eta haren eskumena ebatsiz eta gizartearen euskararen aldeko kontsentsuari ez-ikusiarrena eginez⁶⁰. Euskarak aldeko neurriak eta politikak behar dituela dioen kontsentsu soziala zabala da gurean; egunero-egunero eraikitzen den langintza nekeza da, eta, orain, kontsentsu horren kontra epaile bakar batek (aldiho) kontrakoa erabakitzea eta betearaztea, inposatzailea izateaz gainera, erabat patriarkala da.

Oldarraldiaren lerroan kokatu behar dugu baita ere Hezkuntza Lege berriaren onarpena, non hizkuntz eredu baztertzailen betikotzea blindatu duen eta, beraz, ikasleen euskararekiko eskolaren bitarteko irisbide unibertsalari, berriro ere, azken hogeita hamar urteetan legeaz, ateak itxi zaizkion. Lege berriak jarraitzen du ikasleei berdintasuna eta inklusio soziala erdiesteko tresna nagusietakoa den irakaskuntza euskaldun integrala indarrean ez jartzen eta euskarara sarbiderik izango ez duen ikasle multzo bat sortzen, etorkizuna lapurtzen eta segregazio sozialera bultzatzen. Ez euskara indartuko da horrela, kontrakoa, gero eta erabilera txikiagoa izatea eragingo du; eta ez da guztion arteko berdintasunaren eta justizia sozialaren aldeko urratsik finkatuko.

Esan beharrik ez dago, euskara ikasteko bide eta autopista guztiak ireki behar dira urgenteki: doakoa, unibertsala eta masiboa izan behar du euskalduntzeak. Eta horretarako behar diren plangintzak egin eta baliabide guztiak guztien esku jarri behar dira: direla ordutegia bereziak, espazio askotarikoak, lan liberazioak edozein lanetan gaudela ere –ez bakarrik administrazio publikoko langileentzat– eta langabezian egonda, harrera sareak instituzionalizatu etorri berriak, bizitza duin egiteko behar duen laguntzaz gainera, euskarara sarbidea ere jaso dezan –bizitza duina izateko elementu garrantzitsua baita–... Orain artean, Euskal Herrian, euskalduntze politika liberalak egin dira: nagusiki administrazio publikoko langileei lan liberazioak eskainiz euskara doan ikasteko, eta gainontzekoek, merkatuaren legera, ordainduta ikasi behar dute, horretarako aukera badute bederen. Politika klasista bihurtzen da. Eskubide bat pribilegio bihurtu da, beste behin.

58. https://www.berria.eus/euskal-herria/eaeko-auzitegi-nagusiak-bertan-behera-utzi-ditu-udal-legea-garatzeko-dekretuaren-hainbat-artikulu_234037_102.html

59. Euskararekiko diskurtso politiko supremazistak une oro elikatzen dira. Hemen adibide bat, ELA sindikatua Eneko Anduezarri (PSE) erantzuten: https://www.ela.eus/eu/albisteak/eneko-anduezak-mediku-eskasia-euskarazko-exijentziarekin-lotzea-oso-larria-eta-gezurra-da?set_language=eu

60. https://www.berria.eus/errotik-aldatzen-ditu-hizkuntza-politikaren-irizpideak_1343608_102.html

Euskararen biziberritzea desmerkantilizazio prozesu batean kokatu behar da: merkatutik atera, eta, gorago esan dugun bezala, masiboki eta doan guztien eskura jarri eta horretarako eredu publiko-komunitarioaren ereduaren bidea aintzat hartu beharko genuke. Herri Akordio bat behar da honetan ere, Greba Feminista Orokorrek ekarri duenaren antzekoa –Euskalgintzaren Kontseiluak ere sinatu zuena⁶¹–, zaintzaren auzian lege; akaso, biak batera gara daitezke gainera. Kontseiluak, hain justu, oldarraldiaren aurrean itun soziopolitiko integral baten beharra azpimarratu du. Agian, inspirazio iturri eta lankidetzaren eremu izan liteke euskararen eta zaintzaren itunetarako.

Gertaerek erakusten digutena

“Errealitate soziolinguistikoa” eta “langileen eskubideak”: supremazismo linguistikoaren falaziak

Oldarraldiaren giro honetan, bi argumentazio zahar-berri atera dituzte plazara supremazista linguistikoek, bai epaietan, bai diskurtso politiko eta mediatikoetan: bat, euskaldunak gutxiengo diren egoera eta funtzioetan, errealitate soziolinguistikoaren statu quo-a lege babestu beharra; eta, bi, funtzio publikoko langileen elebakartasunerako eskubidea urratzen duela herritartasun eskubideak euskaraz gauzatu nahi izateak.

Lehenengoari dagokionez: euskararen egoera soziolinguistikoa gutxiengo mailan dagoen kasuetan, hau da, euskaldunak gutxiengo diren lekuetan, errealitate soziolinguistikoa topetatzat hartzen da euskararen gehiengo maila legeztatzerakoan. Aldiz, euskaldunak gehiengo diren eremu eta funtzioetan –arnasgune deituetan, esate batera–, justu kontrakoa arrazoitzen da: errealitate soziolinguistikoa aintzat hartu ez, eta legearen neurria herritar gazteleradun elebakarra bihurtzen da. Euskal hiztunak gutxiengo direlako gehienetan eta gehiengo direlako batzuetan, beti bigarren mailako.

Galdera oinarritzkoa da: nola biziberrituko da euskara egun dagoen minorizazio egoerara ekarri duten arrazoiak –debekua, inposizio eta zigorrak– kontuan hartu gabe eta egoera soziolinguistikoa hobetu dadin neurri positiboak hartzea ukatzen bada?

Bigarren arrazoiak, berriz, hiztunen eskubideak langileen eskubideen aurkako direla dio. Hau da, euskara ezin dela eskakizun izan langile bat kontratatzerakoan eremu publikoan –ba ote da Europar administrazio publikorik bertan lan egiteko hizkuntza ofiziala ezagutzea eskatzen ez duenik?–. Euskara ez, baina gaztelera –edo frantsesa– bai. Euskal Herrian

61. file:///Users/Jakin/Desktop/HERRI-AKORDIOA_eus.pdf

lanpostu publiko guzti-guztiek dute bete beharreko hizkuntz eskakizuna; alegia, ‘eskatu gabe eskatzen’ gazteleraren –eta frantsesaren– ezagutza eta erabilera salbuespenik gabe. Eta, deialdi publikoak zerbait badira, zer dira bada, meritu sorta luze bat baino, hasieratik bertatik onartuak eta baztertuak sortzen dituenak. Meritu kate horretan, ez ote minorizazioaren ajeen ondorio, euskara elementu baztertzailerik bakarra dela sinestea? Hau da, indarkeria sinbolikoak bete-betean ez ote duen operatzen hemen ere, geure buruen kontrako gezurrak guk geuk ere sinetsaraziz eta menderatua dena inposatzaile gisa agertzeko...

Talka interesatu eta premisa faltsua, inondik ere. Euskararen aurkako epaiek jomugan jarri dituzten herritarrek eta langileek argi utzi dutenez, bi eskubideak ez dira kontrajarriak; aitzitik, osagarriak dira: euskaraz artatua izateko eskubidea eta euskaraz lan egin ahal izateko eskubidea lotuta baitaude, ezen hizkuntz eskubideak, gainontzeko eskubide sozial guztiak bezala, ez baitira mugatzen administrazio publikoarekin izan beharreko harreman “bezero-zerbitzari” formula murriztera. Eskubide denak, hizkuntzarenak barne, osotasunean gauzatzeko, begirada sakonagoa behar da. Hau da: norberak bere herritartasuna, bere bizitza osotasunean, hizkuntza jakin baten aurrera eraman ahal izatea da eskubidea eta, hor, bete-betean sartzen da, besteak beste, lan eremuan ere euskaraz aritu ahal izateko eskubidea. Euskal sindikatuak (ELA, LAB, Steilas eta ESK) argi arrazoitu dute auzi hau.

Azken finean, hizkuntzen arteko desparekotasuna, eta, horrenbestez, herritarren eskubideen artekoa, Espainiako Konstituzioan esaten den horretan –eta Frantziako Konstituzioan jaso ere egiten ez den horretan– zurkaizten da: gaztelera jakitera behartzen gaitu legeak guztiok eta, aldiz, euskara erabiltzeko eskubidea baino ez zaigu aitortzen. Talka, benetako talka, benetako desberdinkeria, hor abiatzen da. Eta hortik oldarraldi judiziala, euskal gizarteak sostengatzen duen euskararen biziberritze politikei erabateko galga jartzeko.

Alegia, hizkuntza politiken ukoaren apologia eta praktika egiten da posizio supremazistetatik, izan judiziala, izan politikoa, izan mediatikoa, izan ideologikoa.

Botere judiziala matxista adina da euskarafobia

Hau guzti hau, berdin planteatzen liteke, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun politikaetara ekarrita: emakumeen eskubide eta berdintasunaren aldeko politikak nola egin litezke statu quo-a gordez eta horretarako statu quo-a bera legeak egiteko muga nagusi gisa planteatzen bada?

Bestela ere esan dezakegu: hizkuntza politika –euskararen eta euskal hiztunen eskubideen aldeko neurriak– konstituzioaren aurkako jotzen ditu joera judizial honek, euskararen aldeko neurriak gazteleraren kontrakoak direla, alegia. Eskuin muturrak, Espainian, emakumeen berdintasunaren aldeko neurri positiboak gizonen eskubideen aurkako politikak direla esanez

ireki dituen hainbat auzibideren kasu antzekoa da euskararekin gertatzen ari dena. Berdin, epai matxisten arrazoibideek sakonean sarri antz gehiegi dute epai euskarafoboekin.

Epai euskarafobo horietako batekin loria jo du epaile batek: Laudioko kasuan, euskararen hizkuntz eskakizun bat legez kanpo uzteko epaile horrek euskara munduko hizkuntzen artean bosgarren zailena omen dela argudiatuta⁶². Hizkuntza guztien arteko berdintasuna errotik ukatzen du, gauza jakina denean hizkuntza guztiak direla berdinak, berdin zail edo berdin erraz, kasu honetan. Hau da, bi hizkuntzen arteko distantzia berbera dela: euskaratik gaztelera ikasteak eta gaztelaratik euskara ikasteak zailtasun eta erraztasun berberak dituela. Onartuko ote genuke, esate batera, emakumeak ‘berez buru arinagoak’ direla dioen topiko matxista epaile batek bere argudiaketan sartzea? Edota zenbateraino desberdin da emakume erasotuari erasoaren errua berari leporatzea bere jarrera edo janzkera dela-eta euskarari “berezko duen zailtasuna” leporatzea?

Ez ote dute sakonean ideario bera? Erasotua eta menderatua errudun egiten duena “berez” omen dituen ezaugarriengatik? Euskarafobiak eta matxismoak eskutik egiten dute bidea, baita epaitegietan ere.

Bistako zaiguna: botere judiziala patriarkala, arrazista eta matxista den hein berean da hizkuntza auzian supremazista eta euskarafoboa.

Naturalizazioa: euskara eta emakumea menderatzeko modu identikoa.

Ohartzen bagara, hizkuntza minorizatuen eta emakumeen desberdinkeria politikak oso mimetikoak dira. Bai menderakuntza formuletan, bai helburuetan. Pentsamendu euskarafoboa oinarrian pentsamendu menderatzaile bat da, hau da, gutxiegitasuna sortu, indartu eta iraunaraztea bilatzen duena. Eta zabaltzea, normalizat jotzea. Naturalizazioa deitu ohi zaio menderakuntza prozesu horri: hau da, menderatua berezko dituen ezaugarriengatik – esentzialak, biologikoak, jaiotzetikoak, aldakaitzak– dago dagoen lekuan gizartearen sare eta botere hierarkian, ez inork mendeko lekura kondenatu duelako.

Naturalizazioak ere badu beste izendapen bat: indarkeria sinbolikoa. Fisikoa eta bortxazkoa baino sotilagoa, ikusezinagoa baina letalagoa, azkenean lortzen baitu menderatuak berak sinestea benetan berez dela gutxiago eta menderatuta egotea dela haren lekua justiziaz. Mekanismo hau masiboki aplikatzen du botere hegemonikoak bere boterea eta posizioa babesteko.

62. <https://alea.eus/aiaraldea/1643648682861-laudio-udala-euskara-hizkuntza-eskakizuna-epaia>

Eta zein da bada euskararen gainean naturalizazioak edo indarkeria sinbolikoak osatu duen iruditeria gutxiago izatea arrazoitzeko? Euskara dela txikia, ahula, basa, jakintza, kultura eta pentsamendu konplexurako ezgauza, ez-arrazionala, emozionala, poetikoa, xarmangarria, haurrei egin behar ez zaien hizkuntza, etxekoa, eskolakoa, ez eremu publikokoa, are gutxiago politika egitekoa, zaindu beharrekoa, erakargarri izan behar dena, exijituko ez duena, faborez eskatuko duena... Emakume mandatuaren ezaugarriak ez al dira berberak? Adjektibazio zahar eta berriak, garaian garai mututzen direnak, baina sakonean ideologia bera eta helburu bera dutenak. Emakumeari edo emakumetasunaren rolari zer ezaugarri egozten zaizkion begiratzea besterik ez dago, ohartzeko euskarari –edozein hizkuntza minorizaturi– egozten zaion iruditeria berbera egozten zaiona. Menderatu ahizpak dira, norbanakoaren gorputzean eta gorputz sozialean lotuta gertatzen direnak. Eta baita praktika linguistikoa ere: euskararen, frantsesaren, gaztelaren eta beste hizkuntzen erabilera generoak ere gurutzatzen du, eta horregatik hitz egiten da euskararen feminizazioaz ^{63 64} eta hizkuntza hegemonikoaren maskulinizazioaz ⁶⁵. Sexu-genero sistemak zurkaiztutako gure gizartea hizkuntza hautuetara ere iristen da, logikoa denez, eta hizkuntz hegemonia / hizkuntza minorizatu auzia generoak ere zeharkatzen du. Horregatik ezin da euskararen biziberritzea baldintzapen sozialak kontuan hartu gabe ulertu, eta genero auzia ezin da ulertu hizkuntz auzia kontuan izan gabe.

Eta, horregatik ere, euskararen biziberritzea feminismoaren borroka eremu bat bada, eta feminismoa euskararen biziberritzearena. ⁶⁶ Hemendik ulertzen da, azken urteetan, borroka feministan euskarak hartu duen zentralitatea, eta baita euskalgintza egiten hasi den feminismoarekiko hurbilpen ideologiko eta praktikoa ere. Bi eremuetan bidea ez da erraza, bietan daude erresistentziak, hizkuntza hegemonikoaren statu quo-a gordetzearen alde eta patriarkatuaren statu quo-a sakonean ez ukitzearen alde.

Eskubideak, justizia soziala eta aliantzak: euskara emantzipaziorako lekua da

Euskaraz ari garenean, ez gara ari hizkuntzaz abstraktuan, airean, zintzilik, inor ukitzen ez duela. Aitzitik, milaka euskalerritarren bizigarritasunarekin harreman zuzenena du hizkuntzak. Euskararen normalizazioa gizartearen normalizazioa da, hau da, justizia sozialarekin, aniztasunarekiko errespetuarekin eta eskubide berdintasunarekin du zerikusia. Izan ere, feminismo intersektionalaren begiradatik, hizkuntzaren ardatza bazterrezina da. Izan ere, gaur eta hemen, euskara diskriminazio ardatzetako bat da eta beraz borrokarako leku

63. <https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/bat-106-2018-1-27a-euskara-generoaz-mintzo/>

64. <https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/euskalgintza-eta-feminismoa-identitateak-berreraiki-demokrazia-sendotu-boteretxe-kolektiboa-bultzatu-eta-subalternitate-eraldatzaille-unibertsalak-eraikitze-proposamen-bat/>

65. <https://www.argia.eus/argia-astekaria/2849/jaime-altuna-ehu-ko-irakaslea-eta-ikerlaria>

66. <https://armiarma.eus/emailuok/?s=trikua> (liburu osoa online dago)

pribilegiatuetako bat. Beste ardatz eta borrokekin aliantzan jardutea da euskal feminismo independentistaren egitekoa, hizkuntzarena berarekin eramanez.

Euskarak lekua hartu behar du emantzipazio borroka guztietan eta emantzipazio borrokak lekua euskalgintzan. Euskara ez da arazoa –besteak beste, oldarraldi judizialak zabaldu nahi duen moduan–; euskara irtenbidearen parte da, izan behar du. Euskara menderakuntzarako lekua delako –hizkuntza bera eta hiztunak berak– euskara da emantzipaziorako lekua ere. Euskara borroka transbertsal izaki, emantzipazio borroka guztiek herri egiten euskararen hartzen dute zentzua Euskal Herrian. Ibai Atutxak idatzi duen gisan, “herri mugimenduotako zenbaitetan euskara erabili da etengabeko borroka eremu gisa. Euskara bilakatu da pinkwashing-en, greenwashing-en, basquewashing-en eta washing neoliberal guztien aurkako borrokarako tresna”⁶⁷.

Izan ere, gure garaiaren ezaugarri nagusia krisi guztiak larriagotu izana da: gizarte harremanen desinstituzionalizazioa martxan dago, eta horrekin indibidualismoa eta uniformizazioa; muturreko krisi ekosoziala gainean dugu; eta baita hizkuntza eta kultur aniztasuna desagertze mehatxupe gero eta handiagoan; zer esan muturreko zaintza krisiaz; lan baldintzen prekarizazioa eta lan eskubideen galera eta, horren ondorioz, gizarte desberdinkeria areagotzea ari da.

“Horren guztiaren aurrean, hizkuntza ez-hegemonikoek bestelako desio eta bestelako bizi modu desiragarriak proiektatu eta sortuko dituzten komunitateen sorrera eragiten dute”, dio Idurre Eskisabelek⁶⁸, eta Marina Garcések horrela formulatzen du: “Latinari herri-hizkuntzen matxinadan gertatu zitzaion moduan, gaur egun beharrezkoa da hizkuntza ez-hegemonikoen altxamendu bat, adierazteko, bizitzeko eta pentsatzeko moduak estandarizatzen ari diren hizkuntzen aurrean”⁶⁹.

Alegia, erasoaldi hau dena ez da soilik hizkuntzaren kontrakoa. Euskararen biziberritzeak berekin dakartzan eta gehiago ekar litzakeen justizia sozial, inklusio, emantzipazio eta subiranotasun bideei ateak ixteko bidea ere bada. Eta, gainera,

euskararen kontrako oldarraldiak berezko ezaugarriak izanagatik, oldarraldi orokorraren barruan doa, halere: olatu atzerakoi eta erreakzionarioaren eta mundu totalitario baten bidean. Ez alferrik, Espainiako eskuin muturrak behin eta berriz sartzen ditu zaku berean menak, musulmanak, feministak, transak eta euskara. Argumentazio bera darabil guztientzat: arriskua direla Espainiaren batasun eta izpiritu nazionalerako. Espainia bat handi eta librearen etsai. Arrazoi beragatik, subirautza borroka berean ahizpa behar dugu izan.

67. <https://www.txalaparta.eus/eu/berriak/barbaroen-mistika-ibai-atutxa>

68. <https://www.pikaramagazine.com/2023/10/tokiko-hizkuntzak-faxismoaren-aurkako-antidotoa/>

69. <https://www.jakin.eus/liburu-bildumak/irakurgaiak/filosofia-amaitu-gabea/895>

Borroka feministari aingura bat hizkuntzan eta lurraldean

Eta, hain zuzen, horixe da euskal independentismoaren lezio historikoetako bat. Euskarak herri bat ematen du, lur bat, komunitate bat gainontzeko borroka emantzipatzaileek sustraiak bota ditzaten. Borroka feministari, zehazki, tokian toki aplikatzeko ainguratze historiko bat, lurralde bat eta lurralde horretan, herri bat azken mendeetan borrokan. Borroka feministak, berriz, euskararen biziberritzea intersektionalitatearen eta aliantza politiken bidean kokatu eta jarduteko eremua ematen dio.

Nor izatearen aitortza gurean hizkuntzatik ere igarotzen da. Bi zentzuetan, gainera, nortasun indibidual eta kolektiboaren argamasa gisa eta nor izatearen eskubidearen aitortza gisa. Euskara da gure herriaren zeinua, herri identitatearen ezaugarri, ez bakar bai bereziena, berezkoa, bertakoa eta endemikoa delako. Euskal Herrian biziko da edo ez da biziko. Feminista subiranista garen heinean, ezin dugu ulertu euskara kolorea ematen duen pintzelkada bat gisa, beste koloreen artean; euskara ez da edergarri bat, ez da antzinako izpiritu bat, ez da zerbait berezi eta exotikoa; euskara paisaia osoa da, koadroa, markoa, itsasoan ura eta paisaia horretan menderakuntza leku pribilegiatu bat delako, paisaia horren arnasbidearen eta emantzipaziorako leku pribilegiatuetako bat.

Ondorioak eta aurrera begira

1. Baldintzapen sozialak edo politikoak, aldeko edo kontrako izanda ere, euskara erraz sakrifikatzen da beti eta ia beti bigarren mailako hiritar egiten du bere hiritartasun eskubideak euskaraz egikaritu nahi daituen euskalduna.
2. Bazterketa elementu gisa hartzen da euskararen hizkuntz eskakizuna, beste hizkuntzak edo bestelako merituak –ikasketak, herritartasun agiriak, maila ekonomikoa, jatorria...– ez bezala. Eskakizunen artean, katebegi ahulena, euskara, baztertzailena bihurtzen da horrela, ahulen dagoenari –eta behar gehien duenari– esaten zaio baztertzaille. Zer da, orduan, indartua egonik gehiago indartzen dena? Ze hizkuntza? Ze meritu? Euskal Herrian zalantzan jartzen den meritu bakarra beti euskara da.
3. Hizkuntza politiken ukoaren apologia eta praktika egiten da posizio supremazistetatik izan judiziala, izan politikoa, izan mediatikoa, izan ideologikoa.
4. Epai matxisten arrazoibideek sakonean, sarri, antz gehiegi dute epai euskarafoboekin. Kasualitatea ote? Euskarafobiak eta matxismoak eskutik egiten dute bidea, baita epaitegietan ere eta horregatik botere judiziala patriarkala, arrazista eta matxista den hein berean da hizkuntza auzian supremazista eta euskarafoboa.

5. Naturalizazio eta indarkeria sinboliko menderakuntza mekanismoek modu berdinean operatzen dute generoaren eta hizkuntza minorizatuen gainean.
6. Sexu-genero sistema bitar gure gizartearen ardatz nagusi da eta horrek eragina du hizkuntza eta hizkuntzen hautu eta erabileran. Horregatik, ezin da euskararen biziberritzea baldintzapen sozialak kontutan hartu gabe ulertu eta genero auzia ezin da ulertu hizkuntza auzia kontutan izan gabe.

Aurrera begira, ondoko lan-ildo hauetan jarri nahi dugu arreta:

1. Euskarak lekua hartu behar du emantzipazio borroka guztietan eta emantzipazio borrokak lekua euskalgintzan. Euskara ez da arazoa –besteak beste, oldarraldi judizialak zabaldu nahi duen moduan–; euskara irtenbidearen parte da, izan behar du.
2. Euskara, borroka transbertsal izaki, emantzipazio borroka guztiek herri egiten euskarari hartzen dute zentzua Euskal Herrian. Feminismoak bereziki, euskalgintzak eta feminismoak, gero eta gehiago, bidea elkarrekin baino ezin dutela egin ulertzen dutelako.
3. Burujabetza eta emantzipazio borroka berean ahizpa behar dugu izan.
4. Euskarak zer eskaintzen dio: borroka feministari tokian toki aplikatzeko ainguratze historiko bat, lurralde bat eta lurralde horretan, herri bat azken mendeetan borrokan. Eta borroka feministak euskarari, berriz, euskararen biziberritzea intersektionalitatearen eta aliantza politiken bidean kokatu eta jarduteko eremua eta tresnak ematen dizkio.
5. Herri Akordio bat behar da euskararen aldeko biziberritzean eta defentsan ere, Greba Feminista Orokorrak zaintzaren auzian ekarri duenaren antzekoa –Euskalgintzaren Kontseiluak ere sinatu zuena⁷⁰–, eta, akaso, biak batera edo akordio bakarrean, gara daitezke gainera. Esploratzeko bide eder bat izan daiteke.

70. file:///Users/Jakin/Desktop/HERRI-AKORDIOA_eus.pdf

Talaia uneak eman zuena

- Izendapena: hizkuntza auzia, hizkuntza larrialdia.
- Hizkuntza auzia zehar lerro moduan hartu behar da esparru guztietan. Ikuspegi intersektional batetik, hizkuntzaren ardatza kontuan hartu behar da: gainontzeko gaietan ere hanka bat euskararen gainean edukitzea bermatu behar da, eta nazio izatearen begirada kontuan hartuz.
- Euskararen desmerkantilizazioan sakondu beharra, euskalduntze prozesua ez dadin izan merkatuan erosten duzun zerbait baizik eta herri prozesu bat. Eta horrek, indarrak eta baliabideak non jartzen ari diren hausnartzera eraman behar gaitu.
- Hizkuntza auziaren irakurketa erradikala: diskurtso eta praktiken inguruko gogoeta konpartitu baten beharra. Oinarrizko kontsentsu zabaletik baina planteamendu erradikala eginez.